

СИТУАЦІЯ УСПІХУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ПОЗИЦІЇ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Оксана Петрук,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
відділу початкової освіти
імені О.Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України

ORCID: 0000-0001-5964-0676

email: k.ordinat@ukr.net

Сучасна початкова освіта орієнтована не на передачу знань, а на формування активної особистості, здатної до критичного мислення, ініціативи, саморозвитку. Проте багато молодших школярів залишаються пасивними, не виявляють інтересу до процесу навчання.

Ситуація успіху –

дієвий педагогічний інструмент, який допомагає сформувати в учня / учениці стійке бажання вчитися, відкривати нове та досягати результатів. Саме успіх у навчанні формує позитивну самооцінку, впевненість у власних силах, що є основою активної навчально-пізнавальної діяльності дитини.

Ситуація успіху – це педагогічно організовані обставини, умови, у яких дитина переживає позитивні емоції від досягнення результату в навчальній діяльності.

- ✓ «Навчання повинно приносити задоволення й викликати інтерес, бо тільки в такому разі дитина зберігає бажання вчитися».

(Костянтин Ушинський)

- ✓ «Успіх у навчанні – це джерело внутрішніх сил дитини, які народжують енергію для подолання труднощів, бажання вчитися».

(Василь Сухомлинський)

- ✓ «Дитина має щодня переконуватися, що вона здатна досягати результатів. Навіть маленький успіх – це велике досягнення для дитячого серця».

(Шалва Амонашвілі)

Відомі педагоги і психологи (Іван Бех, Джон Гатті (Hattie, J.), Григорій Костюк, Карл Роджерс (Rogers, C.), Олександра Савченко, Василь Сухомлинський та ін.) підкреслювали значення позитивного емоційного фону в навчанні. Такий досвід зміцнює мотивацію дитини, розвиває віру у власні сили, створює емоційне підґрунтя для подальшої пізнавальної активності.

Олександра Савченко не лише розробляла педагогічні стратегії для розвитку пізнавальної самостійності молодших школярів, але й активно упроваджувала концепцію «ситуації успіху». У її працях аргументовано важливість створення умов, за яких учні можуть переживати успіх, що стимулює їхню мотивацію та бажання навчатися.

У монографії «Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів» Олександра Савченко наголошує на необхідності формування в учнів уміння вчитися, що є основою для подальшого розвитку їхніх компетентностей. Вчена зазначає, що пізнавальна самостійність є ключовим компонентом навчального процесу, що дає можливість учням відчувати власний успіх і розвивати впевненість у своїх силах.

АКТИВНА ПОЗИЦІЯ В НАВЧАННІ –

це готовність і прагнення дитини брати участь у навчальному процесі, ставити запитання, шукати відповіді, діяти самостійно. Проявляється через:

- інтерес;
- ініціативність;
- самостійність.

СИТУАЦІЯ УСПІХУ:

- формує позитивне ставлення до навчання;
- підвищує пізнавальний інтерес;
- підтримує внутрішню мотивацію;
- сприяє бажанню досягати нових результатів;
- формує готовність до подолання труднощів;
- стимулює до самостійних дій.

ситуація успіху

мотивація

активність

Відчутий дитиною успіх трансформується в бажання повторити позитивний досвід, що формує в неї стійку активну позицію в навчально-пізнавальній діяльності.

Умови створення ситуації успіху:

- індивідуалізація та диференціація завдань з урахуванням рівня можливостей учня / учениці;
- створення емоційно комфортного середовища, де дитина не боїться помилитися;
- постійне позитивне підкріплення (словесне, візуальне, символічне).

Практичні прийоми та інструменти:

- словесне заохочення («Ти впорався(-лася)!\», «Молодець!\», «Ти можеш досягти ще кращих результатів!\», «Ти на правильному шляху!»);
- мікроуспіхи – відзначення навіть незначного прогресу;
- візуалізація досягнень («Сходишки успіху», «Портфоліо досягнень», «Зірковий щоденник»);
- навчання у грі (квести, рольові ігри, командні змагання тощо).

Принципи:

- поступове ускладнення завдань;
- значущість успіху для дитини;
- підтримка та довіра з боку вчителя.

Учитель є ключовою фігурою у створенні ситуації успіху. Його завдання – не лише навчати, а й підтримувати, надихати, бачити потенціал кожної дитини, бути джерелом позитивної атмосфери у класі. Важливі якості педагога: емпатія й доброзичливість, уважність до індивідуальних досягнень, готовність до рефлексії й адаптації педагогічних прийомів. Учитель має створювати умови, за яких успіх стає досяжним для кожного / кожної. Саме від нього великою мірою залежить, чи повірить дитина у свій потенціал.

«Освітній процес має бути побудований так, щоб дитина постійно мала змогу відчувати себе успішною, здатною, цінною».

(Іван Бех)

мотиватор

партнер

фасилітатор

ВИСНОВКИ

Для формування в молодших школярів / школярок стійкого бажання вчитися та активної позиції в навчально-пізнавальній діяльності такий педагогічний інструмент як ситуація успіху має бути не разовою дією, випадковим епізодом, а планомірно вибудованою педагогічною технологією.

Вона сприяє зростанню навчальної мотивації учнів / учениць, пізнавального інтересу, залученості у процес навчання, розвитку їхньої самостійності й ініціативності, формуванню позитивного навчального досвіду, котрі є передумовами для активності в навчально-пізнавальній діяльності.

Важливо систематично створювати такі ситуації, робити успіх доступним, природним і щоденним елементом освітнього процесу.

УСПІХ ДИТИНИ – ЦЕ УСПІХ УЧИТЕЛЯ!